

دیباچه چاپ فارسی

انفجار ریاضیات آلبومی است که منظره چندین قله جالب از سرزمین‌های فتح شده در جریان گسترش روابط بین ریاضیات محض و کاربردی را، که تنها یکی از فصل‌های مهم فعالیت انسانی دهه‌های آخر قرن بیستم است، نمایش می‌دهد. البته از همه اشخاص (حتی از نامداران علم) نمی‌توان انتظار داشت که در گوشه و کنار جهان به یک شکل زیبایی روزافزون این تعامل را تحسین کنند. انگیزه دست یازیدن به ترجمه کتاب را شاید بتوان به منزله احساس نیازی تعبیر کرد که بر اثر علاقه به نشان دادن زیبایی‌های آلبوم به اطرافیان و افراد خانواده، دست می‌دهد. انگیزه تألیف متن اصلی کتاب ناشی از احساس نیازی مشابه است. این نکته را از اشارات پروفیسور میشل والدشمیت در تقریظ بر کتاب حاضر می‌توان دریافت.

آفرینش هنری، ارائه نمایشنامه و بازی در نمایش، هیچگاه به شکل خود به خود صورت نمی‌پذیرد. البته این‌ها وابسته به نیکخواهی تعدادی افراد معتقد، مصمم و پابرجا هستند. ولی همچنین و شاید بیشتر به نهادهایی بستگی دارند که در جامعه کاملاً استقرار یافته باشند. یک محیط مناسب برای شکوفایی هنرمندان مستعد باید، در همه ابعاد قابل تصور، از مختصات کارآمدی برخوردار باشد. باید سرمایه‌گذاری کرد، هم از نظر معنوی و فرهنگی و هم به کمک ابزارهای مادی بنیادین و کاملاً مشخص. انجمن‌های علمی ما که باصفت «فواید عامه» موصوف‌اند، مسلماً بخشی از وظیفه تبلیغات برای رشته علمی خود را بر عهده دارند، زیرا نماینده اصلی رشته‌های مورد بحث، همین انجمن‌ها هستند. اما، رسانه‌های عمومی در کل اجتماع بسیار مؤثرترند، مثلاً بیش از SMF (انجمن

ریاضی فرانسه) و SMAI (انجمن ریاضی کاربردی و صنعتی) یا IMS (انجمن ریاضی ایران) جامعهٔ فرانسه یا ایران را تحت تأثیر قرار می‌دهند. ما وظیفه داریم نظر مسئولین رسانه‌های همگانی را هم در سطح محلی و کشوری و هم در سطح جهانی متوجه این نکته کنیم تا به آگاهی عموم برسانند که ادامهٔ حیات ما، تابعی است از همکاری و تعاون بین افراد مختلف و نهادهای گوناگون، دولتی و غیردولتی، در داخل کشور و در خارج آن. این اعتقاد، مستلزم فعالیت‌های جسارت آمیزی است که از هر گونه گرایش سیاسی فراتر می‌رود و موجب می‌شود علم را پیش ببریم، همان‌گونه که طبیعت علم ایجاب می‌کند، یعنی دانش بدون مرز.

یکی از نمونه‌های آن، پروژهٔ تحقیق چاپ اصلی انفجار ریاضیات است، همان‌گونه که خواننده با نگاه به صفحات رو و داخل جلد چاپ فرانسه کتاب، که ترجمهٔ آن اینجا آمده است، ملاحظه خواهد کرد. به عنوان نمونه‌ای دیگر، اجازه دهید همین ترجمهٔ فارسی را مطرح کنم: این ترجمه اساساً میوهٔ نظرهای دو شخصیت نیک خواه، مهدی بهزاد رئیس انجمن ریاضی ایران و میشل والدشمیت رئیس انجمن ریاضی فرانسه است، که در اثنای برگزاری مجمع عمومی اتحادیهٔ بین المللی ریاضی، در ماه اوت ۲۰۰۲ مبادله کردند. پس از آن، مدیون شورای اجرایی انجمن ریاضی ایران است، که با پیشنهاد دکتر بهزاد موافقت کرد. پیشنهاد این بود که متن کتاب فرانسه انفجار را در اختیار بنده قرار دهند تا به فارسی ترجمه کنم. همین امر، وسیله شد که مطالب فراوانی بیاموزم، هم از طریق مطالعهٔ متن و هم با ارتباط مفصل ورد و بدل کردن نامه‌های الکترونیک بین والدشمیت، بهزاد و بنده که سرانجام به تنظیم و امضای قرارداد بین دو انجمن کشیده شد. این همکاری در جهات گوناگونی ثمربخش است که از همان آغاز به چشم می‌خورد و اکنون افق آیندهٔ امیدبخشی را در این راستا باز کرده است که بین SMF و IMS دیرپا خواهد بود.

در فاصلهٔ آبان تا اواخر اسفند ۱۳۸۱، موفق شدم چند نفر از استادان برجسته را قانع کنم که به عنوان مترجم یا ویراستار مرا در انجام این مهم یاری دهند. با تلاش بی وقفهٔ این گروه، توانستیم دستنویس را آماده کنیم. در دههٔ آخر اسفند ۸۱، پیش از فرصت مطالعاتی و عزیمت به دانشگاه پردو (در وست لافایت، امریکا) دستنویس را برای حروف‌نگاری در اختیار دبیرخانهٔ انجمن ریاضی ایران قرار دادیم. امیدوار بودم صفحه آرایایی پیش از پایان سال ۲۰۰۳ تمام شود، اما چنین نشد و هنگامی که در دی ماه ۸۲ از فرصت مطالعاتی برگشتم، پیشرفت حروف‌نگاری تا پایان صفحه آرایایی خیلی فاصله داشت. سازماندهی این کار فنی در دبیرخانهٔ انجمن پیچیده‌تر از آن بود که قبلاً تصور می‌کردم، کند بود اما با نظم خاصی مرتب شده بود. این نوع تأخیر طبیعتاً دلپذیر نیست، اما سرانجام دیدم که از دید

کمال گرایی، آن قدر هم بد نیست. در واقع، با دو-سه برابر تلاش و تصحیح چند باره تا آنجا که توانستم از اشتباهات چاپی و لغزش‌هایی که از دید خودم یا همکارانم پنهان مانده بود، کاستم.

لازم می‌دانم از همه همکارانی که ما را در بارور ساختن این ترجمه یاری داده‌اند، سپاسگزاری کنم. پیش از همه، مدیون پدید آورندگان متنی اصلی فرانسه کتاب هستیم. پس از آن، همان‌گونه که قبلاً هم اشاره کردم، از پندار نیک استاد مهدی بهزاد و استاد میشل والدشمیت ممنونم. سپس از اعضای شورای اجرایی انجمن در دو دوره متوالی که با این مدت قرین بود سپاسگزارم. از ذکر نام یکایک مترجمین و ویراستاران در اینجا خودداری می‌کنم، زیرا در هر مقاله نام آنان را نوشته‌ایم. همه کارمندان دفتری در دبیرخانه انجمن ریاضی ایران متحمل زحمات فراوان برای تایپ، نمونه خوانی، تهیه و توزیع این صفحات شده‌اند. از ایشان ممنونم و به عنوان نمادین و در رأس آنها از آقای منصور شکوهی و خانم فریده صمدیان به ویژه تشکر می‌کنم. آقای مزدک پاکزاد در انتقال و پردازش شکل‌ها و طراحی روی جلد دبیرخانه انجمن را یاری داده‌اند. از زحمات ایشان نیز قدرشناسی می‌کنم.

نتیجه این تلاش، بی‌گمان هنوز کامل نیست. از خوانندگان ارجمند درخواست می‌کنم که عیب و نقص‌ها را به حساب بنده بگذارند و با گوشزد آن به نشانی انجمن یا اینجانب به ما کمک کنند تا چاپ‌های آینده را کم عیب و نقص‌تر جایگزین کنیم.

تهران، بیست و ششم مرداد ۱۳۸۴
ارسالان شادمان